INIŢIEREA ACTIVITĂŢII INSTITUŢIILOR DE CREDIT ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ ŞI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Lilia GRIBINCEA,
doctor în drept, conferenţiar universitar (USM)

SUMMARY

Member States shall require credit institutions to obtain authorisation before commencing their activities. Member States shall require applications for authorisation to be accompanied by a programme of operations setting out, inter alia, the types of business envisaged and the structural organisation of the credit institution.

Without prejudice to other general conditions laid down by the national law, the competent authorities shall not grant authorisation when the credit institution does not possess separate own funds or in cases where initial capital is less than EUR 5 million. Member States may decide that credit institutions which do not fulfil the requirement of separate own funds and which were in existence on 15 December 1979 may continue to carry on their business.

Member States may, subject to the following conditions, grant authorisation to particular categories of credit institutions the initial capital of which is less than EUR 5 million:

- *the initial capital shall be no less than EUR 1 million;*
- *the Member States concerned shall notify the Commission and European Banking Authority of their reasons for exercising that option; and*
- *the name of each credit institution that does not have the minimum capital shall be annotated to that effect in the list which the European Banking Authority shall publish and keep up-to-date on its website.*

Desfăşurarea activităţii instituţiilor de credit în Uniunea Europeană (UE) este supusă unei licenţieri prealabile din partea autorităţilor competente. Statele-membre ale UE solicită instituţiilor de credit să obţină autorizaţii înainte de începerea propriu-zisă a activităţilor lor. Statele-membre stabilesc condiţiile pentru eliberarea acestei autorizaţii şi le notifică Comisiei şi Autorităţii Bancare Europene, instituită prin Regulamentul UE nr.1093/2010 al Parlamentului European şi al Consiliului de instituire a Autorităţii Europene de Supraveghere (Autoritatea Bancară Europeană), de modificare a Deciziei nr. 716/2009/CE şi de abrogare a Deciziei 2009/78/CE a Comisiei[1]. Şi în Republica Moldova este obligatorie obţinerea licenţei pentru desfăşurarea activităţii bancare, iar dreptul exclusiv de a elibera licenţe băncilor îl are Banca Naţională a Moldovei (BNM)[2]. În Republica Moldova, băncile pot fi organizate doar ca societăţi pe acţiuni[3].

Principala reglementare a iniţierii activităţii instituţiilor de credit în UE se aprobă prin Directiva 2006/48/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 14 iunie 2006 privind iniţierea şi exercitarea activităţii instituţiilor de credit[4] (în continuare – Directiva 2006/48/CE). Directiva 2006/48/CE conţine norme referitoare la coordonarea dispoziţiilor naţionale în ceea ce priveşte accesul la activitatea instituţiilor de credit şi cadrul de supraveghere a acestora, cum sunt, de exemplu, dispoziţii privind autorizarea activităţii, exercitarea libertăţii de stabilire şi libertăţii de prestare a serviciilor, competenţele autorităţilor de supraveghere din statele-membre de origine şi statele-membre gazdă, analiza prudenţială a instituţiilor de credit. În Republica Moldova, iniţierea activităţii bancare este reglementată de Legea cu privire la Banca Naţională a Moldovei nr.548-XIII din 21.07.95[5] (în continuare – Legea nr.548-XIII din 21.07.95), Legea instituţiilor financiare nr.550-XIII din 21.07.95[6] (în continuare – Legea nr.550-XIII din 21.07.95), Legea privind societăţile pe acţiuni nr.1134-XIII din 02.04.97[7] (în continuare – Legea nr.1134-XIII din 02.04.97), Regulamentul privind licenţierea băncilor nr.23/09-01 din 15.08.1996, aprobat de Consiliul de Administraţie al BNM la 15.08.1996[8] (în continuare – Regulamentul nr.23/09-01 din 15.08.1996).

Eliberarea autorizaţiei în Uniunea Europeană este condiţionată de îndeplinirea anumitor cerinţe. O primă cerinţă se referă la ***capitalul iniţial***. Potrivit art.9 al Directivei 2006/48/CE, autorităţile competente nu acordă autorizaţii în cazul în care instituţiile de credit nu deţin fonduri proprii separate, sau în cazurile în care capitalul iniţial este mai mic de 5 mil. euro. Directiva 2006/48/CE instituie şi unele excepţii. Astfel, o primă excepţie constă în faptul că statele-membre pot decide ca instituţiile de credit care nu îndeplinesc cerinţele referitoare la fondurile proprii separate şi care funcţionau deja la data de 15.12.1979 să îşi poată continua activitatea. O altă excepţie se referă la posibilitatea statelor-membre de a acorda autorizaţii anumitor instituţii de credit al căror capital iniţial este inferior celui de 5 mil. euro, sub rezerva următoarelor condiţii:

a) capitalul iniţial nu poate fi mai mic de 1 mil. euro;

b) statele-membre în cauză trebuie să notifice Comisia şi Autoritatea Bancară Europeană în legătură cu motivele pentru care au recurs la opţiunea respectivă;

c) denumirea fiecărei instituţii de credit care nu deţine

capitalul minim de 5 mil. euro se înscrie în lista publicată de Autoritatea Bancară Europeană pe site-ul său.

Potrivit art.10 al Directivei 2006/48/CE, fondurile proprii ale unei instituţii de credit nu pot scădea sub nivelul capitalului iniţial prevăzut în art.9 la momentul emiterii autorizaţiei. Şi în această situaţie se instituie o excepţie, şi anume: statele-membre pot decide ca instituţiile de credit care funcţionau deja la 1.01.1993, ale căror fonduri proprii nu ating nivelurile prevăzute pentru capitalul iniţial la art.9, să îşi poată continua activitatea. În acest caz, fondurile lor proprii nu pot scădea sub nivelul maxim atins începând cu 22.12.1989. Prin comparaţie, în Republica Moldova[9] suma minimă subscrisă şi depusă în capitalul băncii este stabilită în cuantum de 100 mil. lei. Acţiunile se achită integral cu mijloace băneşti. Legea nu prevede excepţii în privinţa cuantumului capitalului minim iniţial.

O altă cerinţă ţine de ***gestionarea în mod efectiv a activităţii instituţiei de credit.*** Directiva 2006/48/CE, în art.11, condiţionează acordarea autorizaţiei de existenţă, cel puţin, a două persoane care gestionează, în mod efectiv, activitatea instituţiei de credit. Faţă de persoanele respective sunt înaintate cerinţele de a avea o bună reputaţie şi experienţă suficientă pentru astfel de responsabilităţi. În caz contrar, autorităţile respective nu acordă autorizaţia. Comitetul Supraveghetorilor Bancari Europeni asigură existenţa unor ghiduri pentru evaluarea competenţelor persoanelor care gestionează, în mod efectiv, activitatea unei instituţii de credit.

Şi în Republica Moldova sunt stabilite exigenţe faţă de administratorii băncilor. Conform Legii nr.550-XIII din 21.07.95, art.21, persoanele alese sau numite în funcţia de administrator de bancă trebuie să corespundă criteriilor stabilite de BNM privind calificarea, experienţa, reputaţia în cercurile de afaceri, inexistenţa antecedentelor penale şi a probelor care ar demonstra că au purtat răspundere la locurile anterioare de muncă pentru apariţia de probleme financiare şi administrative, inexistenţa mărturiilor de escrocherii financiare, de evaziune fiscală etc. Administratori ai băncii pot fi numai persoane fizice, cu excepţia membrilor Comisiei de cenzori, ale căror împuterniciri pot fi delegate organizaţiei de audit, dacă aceasta nu efectuează controlul de audit al băncii. Aceste persoane trebuie să fie confirmate de BNM înainte de începerea exercitării funcţiei. Regulamentul cu privire la exigenţele faţă de administratorii băncii nr.134 din 01.07.2010 (în continuare – Regulamentul nr.134 din 01.07.2010), aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administraţie al BNM nr.134 din 1 iulie 2010 în pct.2, include în categoria de administratori ai băncii: membrii consiliului băncii; membrii Comisiei de cenzori ai băncii; preşedintele, vicepreşedinţii, membrii organului executiv şi contabilul-şef al băncii; conducătorul filialei băncii; alte persoane învestite prin lege sau statut să-şi asume obligaţii, de sine stătător sau împreună cu alte persoane, în numele şi în contul băncii. Potrivit Regulamentului nr.134 din 01.07.2010, pct.4, administratorul unei bănci trebuie să îndeplinească următoarele condiţii:

- *Să aibă capacitatea deplină de exerciţiu*.
- *Să aibă studii şi experienţă de muncă prevăzute la pct.7, 8, 12, 15, 16 ale Regulamentului nr.134 din 01.07.2010*. De exemplu, preşedintele, vicepreşedinţii, precum şi membrii organului executiv ai băncii trebuie să posede studii superioare în domeniul economic şi să aibă minimum 5 ani din ultimii 10 ani vechime în muncă în sistemul bancar ce ţine nemijlocit de activităţile financiare prevăzute la art.26 din Legea nr.550-XIII din 21.07.95, dintre care minimum 3 ani în calitate de, cel puţin, şef al subdiviziunii unei bănci, care a participat în procesul de pregătire a deciziilor, ce urmau a fi luate/aprobate de către administrator şi ce implicau asumarea obligaţiilor financiare de către bancă.
- *Să aibă o reputaţie bună în cercurile de afaceri*. Potrivit Regulamentului nr.134 din 01.07.2010, reputaţia bună în cercurile de afaceri este considerată totalitatea informaţiilor oficiale despre o persoană care confirmă profesionalismul, buna-credinţă, onorabilitatea şi posedarea altor calităţi care dau asigurări că persoana dată în calitate de administrator al băncii va activa în conformitate cu legea şi nu va acţiona în periclitarea siguranţei şi credibilităţii băncii.
- *Să nu aibă antecedente penale*.
- *Să nu aibă probe care ar demonstra că a purtat răspundere pentru apariţia problemelor financiare şi administrative la locurile anterioare de muncă, mărturii privind escrocheriile financiare sau evaziunile fiscale*.

Directiva 2006/48/CE stabileşte unele cerinţe referitoare la ***sediul central al instituţiei de credit***. Astfel, conform prevederilor art.11 alin.(2), fiecare stat-membru solicită următoarele:

a) orice instituţie de credit care este persoană juridică şi care, în conformitate cu legislaţia naţională, are un sediu social, trebuie să îşi aibă sediul central în acelaşi stat-membru în care se află sediul social şi

b) orice instituţie de credit trebuie să aibă sediul central în statul-membru care i-a eliberat autorizaţia şi în care îşi desfăşoară efectiv activitatea.

În Republica Moldova, împreună cu cererea pentru eliberarea licenţei, se prezintă şi o scrisoare din partea organelor de administrare publică locală, privind acceptarea de către ele a situării viitoarei bănci pe teritoriul respectiv[10].

O altă cerinţă pentru eliberarea autorizaţiei ţine de ***identitatea acţionarilor sau membrilor care deţin participaţii calificate la o instituţie de credit.*** Conform prevederilor Directivei 2006/48/CE, art.12, autorităţile competente nu eliberează autorizaţii privind iniţierea şi exercitarea activităţii instituţiilor de credit înainte de a primi informaţii cu privire la identitatea acţionarilor sau membrilor, direcţi sau indirecţi, persoane fizice sau juridice, care deţin participaţii calificate, precum şi cu privire la valoarea participaţiilor acestora.

Autorităţile competente sunt în drept să refuze eliberarea autorizaţiei în cazul în care, având în vedere necesitatea de a asigura gestionarea sănătoasă şi pru-

denţială a unei instituţii de credit, autorităţile respective nu consideră satisfăcătoare calitatea acţionarilor sau a membrilor. Dacă există legături strânse între instituţiile de credit şi orice alte persoane fizice sau juridice, autorităţile competente acordă autorizaţia numai în cazul în care legăturile respective nu împiedică exercitarea efectivă a funcţiilor lor de supraveghere.

Autorităţile competente nu eliberează autorizaţia în cazul în care actele cu putere de lege sau actele administrative ale unei ţări terţe, care reglementează activitatea uneia sau mai multor persoane fizice sau juridice cu care instituţia de credit respectivă are legături strânse, sau dificultăţile survenite în punerea în aplicare a respectivelor acte împiedică exercitarea efectivă a funcţiilor de supraveghere ale autorităţilor respective.

Sunt impuse cerinţe şi în privinţa ***participaţiilor calificate deţinute la o instituţie de credit.*** Pe de o parte, Directiva 2006/48/CE în art.19 prevede, că statele-membre impun oricărei persoane fizice sau juridice sau unor astfel de persoane care acţionează concertat, denumită *potenţial achizitor*, care a decis să achiziţioneze, direct sau indirect, o participaţie calificată într-o instituţie de credit, sau să majoreze, direct sau indirect, o astfel de participaţie calificată într-o instituţie de credit, astfel încât proporţia drepturilor de vot sau a capitalului deţinut să fie egală sau mai mare decât 20%, 30% sau 50%, sau astfel încât instituţia de credit să devină filiala lor, să notifice mai întâi în scris autorităţile competente ale instituţiei de credit în cadrul căreia intenţionează să achiziţioneze ori să majoreze o participaţie calificată, indicând valoarea participaţiei vizate, precum şi informaţiile necesare pentru efectuarea evaluării.

Autorităţile competente transmit potenţialului achizitor, imediat sau în termen de două zile lucrătoare de la primirea notificării, precum şi de la eventuala primire ulterioară a informaţiilor solicitate suplimentar de autorităţile competente, confirmarea de primire în scris.

Autorităţile competente au la dispoziţie un termen de cel mult 60 zile lucrătoare de la data confirmării scrise de primire a notificării şi a tuturor documentelor pe care statele-membre solicită să fie anexate notificării, pentru a efectua evaluarea privind asigurarea administrării sănătoase şi prudente a instituţiei de credit vizată de achiziţie. În momentul transmiterii confirmării de primire, autorităţile competente comunică potenţialului achizitor data de expirare a termenului de evaluare.

Aceleaşi autorităţi pot să solicite informaţii suplimentare, necesare pentru finalizarea evaluării în cursul termenului de evaluare, dar nu mai târziu de cea de-a 50-a zi lucrătoare a termenului respectiv. O asemenea solicitare se face în scris, precizându-se informaţiile suplimentare ce urmează a fi prezentate. Termenul de evaluare se întrerupe între data solicitării informaţiei de către autorităţile competente şi data primirii răspunsului potenţialului achizitor la această solicitare. Totuşi, intervalul în care termenul de evaluare se întrerupe nu poate depăşi 20 de zile lucrătoare. Perioada de întrerupere poate fi prelungită până la 30 de zile lucrătoare, în cazul în care potenţialul achizitor este stabilit sau face obiectul unor reglementări din afara UE, sau este o persoană fizică sau juridică, care nu constituie obiectul supravegherii în temeiul Directivelor 2006/48/CE, 85/611/CEE, 92/49/CEE, 2002/83/CE, 2004/39/CE sau 2005/68/CE.

Orice solicitări suplimentare, formulate de autorităţile competente în vederea completării sau clarificării informaţiilor, sunt la discreţia autorităţilor competente, dar nu pot conduce la întreruperea termenului de evaluare.

Dacă autorităţile competente, la finalizarea evaluării, decid să se opună proiectului de achiziţie, acestea informează în scris potenţialul achizitor în termen de două zile lucrătoare, dar fără a depăşi termenul de evaluare, indicând motivele care au stat la baza acestei decizii. La cererea potenţialului achizitor, conform prevederilor legislaţiei interne, se poate pune la dispoziţia publicului o motivare corespunzătoare a deciziei. Autoritatea competentă poate face publică motivarea respectivă, fără a fi necesară cererea potenţialului achizitor.

În cazul în care autorităţile competente nu se opun proiectului de achiziţie, în cursul termenului de evaluare, aceasta se consideră aprobată.

La examinarea notificării potenţialului achizitor, autorităţile competente evaluează, pentru a asigura administrarea sănătoasă şi prudentă a instituţiei de credit, vizată de achiziţie şi ţinând seama de posibila influenţă a potenţialului achizitor asupra instituţiei de credit, caracterul adecvat al potenţialului achizitor, precum şi soliditatea financiară a proiectului de achiziţie, pe baza următoarelor criterii[11]:

(a) reputaţţia potenţialului achizitor;

(b) reputaţia şi experienţa oricărei persoane care va conduce activitatea instituţiei de credit în urma proiectului de achiziţie;

(c) soliditatea financiară a potenţialului achizitor, în special în ceea ce priveşte tipul de activitate desfăşurată şi prevăzută a se desfăşura în cadrul instituţiei de credit vizate de proiectul de achiziţie;

(d) capacitatea instituţiei de credit de a respecta şi de a continua să respecte obligaţiile prudenţiale, care îi revin conform prevederilor directivelor pertinente, în special condiţia ca grupul din care va face parte să aibă o structură care să permită exercitarea unei supravegheri efective, schimbul efectiv de informaţii între autorităţile competente şi împărţirea responsabilităţilor între autorităţile competente;

(e) existenţa unor motive rezonabile de a suspecta că o operaţiune sau o tentativă de spălare de bani sau de finanţare a unor acte de terorism în înţelesul art. 1 din Directiva 2005/60/CE este sau a fost săvârşită în legătură cu proiectul de achiziţie sau că proiectul de achiziţie ar putea creşte un astfel de risc.

Statele-membre nu impun condiţii prealabile în privinţa cotei de participaţie care trebuie să fie achiziţionată, şi nici nu permit autorităţilor lor competente să

examineze proiectul de achiziţie în termenele necesităţilor economice ale pieţei.

Autorităţile competente din statele-membre colaborează între ele în scopul furnizării informaţiilor relevante pentru evaluare. Astfel, potrivit Directivei 2006/48/CE, art.19b, autorităţile competente se consultă reciproc, atunci când efectuează evaluarea unui potenţial achizitor, care este:

(a) o instituţie de credit, o întreprindere de asigurare, o întreprindere de reasigurare, o societate de investiţii sau o societate de administrare în înţelesul Directivei 85/611/CEE (în continuare „societate de administrare a OPCVM"), autorizată într-un alt stat-membru sau într-un alt sector decât cel vizat de achiziţie;

(b) întreprinderea-mamă a unei instituţii de credit, a unei întreprinderi de asigurare, a unei întreprinderi de reasigurare, a unei societăţi de investiţii sau a unei societăţi de administrare a OPCVM, autorizată într-un alt stat-membru sau într-un alt sector decât cel vizat de achiziţie; sau

(c) o persoană fizică sau juridică care controlează o instituţie de credit, o întreprindere de asigurare, o întreprindere de reasigurare, o societate de investiţii sau o societate de administrare a OPCVM, autorizată într-un alt stat-membru sau într-un alt sector decât cel vizat de achiziţie.

Autorităţile competente îşi comunică la cerere, orice informaţie relevantă şi, din oficiu, orice informaţie esenţială. Orice decizie a autorităţii competente care a autorizat instituţia de credit vizată de proiectul de achiziţie indică eventualele opinii sau rezerve formulate de autoritatea competentă responsabilă pentru potenţialul achizitor.

Pe de altă parte, Directiva 2006/48/CE în art.20 stabileşte cerinţa şi pentru orice persoană fizică sau juridică, care a decis să cedeze, direct sau indirect, o participaţie calificată într-o instituţie de credit să notifice, mai întâi, în scris autorităţile competente din statul-membru gazdă, indicând mărimea participaţiei vizate. O astfel de persoană trebuie, de asemenea, să notifice autorităţile competente, dacă a decis să îşi reducă participaţia calificată, astfel încât proporţia drepturilor de vot sau a capitalului deţinut să scadă sub 20%, 30% sau 50%, sau astfel încât instituţia de credit să înceteze să mai fie filiala lor.

O atare obligaţie este pusă şi în sarcina instituţiilor de credit. Astfel, potrivit art.21 al Directivei 2006/48/CE, instituţiile de credit comunică autorităţilor competente, imediat ce dobândesc informaţii referitoare la achiziţiile sau vânzările de participaţii la capitalul lor, care fac ca participaţiile să depăşească sau să scadă sub pragurile 20%, 30% sau 50%. De asemenea, cel puţin o dată pe an, instituţiile de credit aduc la cunoştinţa autorităţilor competente numele acţionarilor şi membrilor care deţin participaţii calificate, precum şi dimensiunile respectivelor participaţii, în conformitate cu, de exemplu, informaţiile primite în cadrul adunărilor generale anuale ale acţionarilor şi membrilor sau ca rezultat al respectării reglementărilor referitoare la societăţile cotate la bursă.

Statele-membre solicită ca, în cazul în care este posibil ca influenţa exercitată de persoanele care deţin o participaţie calificată de 20%, 30% sau 50% să funcţioneze în detrimentul unei gestionări sănătoase şi prudenţiale a instituţiei de credit, autorităţile competente să adopte măsuri adecvate pentru încetarea situaţiei respective. Măsurile pot consta, de exemplu, în interdicţii, sancţiuni aplicate cadrelor de conducere sau suspendarea exercitării dreptului de vot aferent acţiunilor deţinute de acţionarii sau membrii respectivi.

Dacă, totuşi, se dobândeşte o participaţie în pofida opoziţiei autorităţilor competente, statele-membre, indiferent de sancţiunile ce urmează a fi adoptate, dispun fie de suspendarea exercitării drepturilor de vot aferente, fie de nulitatea voturilor exprimate, fie de posibilitatea anulării acestora.

Şi în Republica Moldova, Legea nr.550-XIII din 21.07.95 în art.15, alin.(1) stabileşte restricţii privind proprietatea şi cotele. Astfel, transferul unei cote de participare la capitalul băncii se efectuează exclusiv cu permisiunea prealabilă scrisă a BNM, sub sancţiunea nulităţii absolute, după cum urmează:

a) prin tranzacţii sau alte acte juridice, dacă în urma unui astfel de transfer orice persoană sau orice persoane care acţionează în comun vor deţine, direct sau indirect, o cotă substanţială în capitalul acestei bănci, precum şi în cazul în care, în urma majorării unei astfel de cote, se vor atinge sau se vor depăşi limitele de 25%, 33% şi 50%;

b) în baza hotărârilor judecătoreşti definitive ori a tranzacţiilor sau a altor acte juridice efectuate ca urmare a acestor hotărâri;

c) prin tranzacţii sau alte acte juridice, dacă transferul se efectuează între persoanele rezidente ale ţărilor şi/sau zonelor off-shore, precum şi/sau grupuri de persoane care acţionează în comun, ce au în componenţa lor o persoană din ţările şi/sau zonele off-shore, ori între persoana rezidentă a ţării şi/sau a zonei off-shore şi alte persoane, indiferent de mărimea cotei ce constituie obiectul tranzacţiei.

Conform alin.(2) art.15, suma tuturor cotelor de participare în capitalul băncii ai căror proprietari direcţi sau indirecţi sunt persoane rezidente ale ţărilor şi/sau zonelor off-shore, precum şi/sau grupuri de persoane care acţionează în comun, ce au în componenţa lor o persoană din ţările şi/sau zonele menţionate, nu trebuie să depăşească mărimea cotei substanţiale.

Legea nr.550-XIII din 21.07.95 în art.15 alin.(1) prevede expres că exerciţiul dreptului de vot al persoanelor care nu au obţinut permisiunea prealabilă a BNM sau au obţinut cote de participare ce au condus la depăşirea limitelor maxime prevăzute la alin.(2) art.15 este suspendat de la data avizării de către BNM, în mărimea cotei deţinute fără permisiunea prealabilă a BNM. Persoanele respective sunt obligate, în termen de 3 luni, să obţină permisiunea BNM sau să-şi vândă acţiunile pentru care le este suspendat dreptul de vot unei persoane

care a obţinut permisiunea prealabilă a BNM. După expirarea acestui termen, dacă acţiunile nu au fost vândute sau nu s-a obţinut permisiunea BNM, Banca Naţională dispune băncii anularea acţiunilor respective, emiterea unor noi acţiuni în acelaşi număr şi de aceeaşi clasă şi vânzarea acestora, urmând ca suma obţinută din vânzare să fie transmisă deţinătorului iniţial după reţinerea cheltuielilor legate de vânzare. În cazul unui litigiu judiciar, BNM dispune băncii anularea acţiunilor şi efectuarea măsurilor enumerate mai sus doar după pronunţarea unei hotărâri judecătoreşti definitive.

Conform Regulamentului BNM nr.42/09-01 din 29.11.1996 cu privire la deţinerea cotei substanţiale în capitalul băncii[12], cap.V, BNM eliberează permisiunea pentru deţinerea unei cote substanţiale sau majorării acesteia, astfel încât se vor atinge sau se vor depăşi limitele de 25%, 33% şi 50% numai dacă este pe deplin convinsă că banca va îndeplini toate prevederile Legii nr.550-XIII din 21.07.95, calificarea, experienţa şi integritatea morală a solicitanţilor de a deţine o cotă substanţială corespund business-planului şi activităţilor financiare pentru care banca a primit licenţă şi dacă situaţia financiară a băncii va fi satisfăcătoare.

Directiva 2006/48/CE, în art.7, stabileşte ca cererile pentru autorizare să fie însoţite de un program de operaţiuni care să descrie, *inter alia*, tipul de activitate prevăzut şi organizarea structurală a instituţiei de credit respective. În acelaşi sens, Legea nr.550-XIII din 21.07.95 în art.6 alin.(1), lit.c) prevede că, pentru eliberarea licenţei de desfăşurare a activităţi financiare, se depune o cerere scrisă la BNM la care se anexează, alături de alte documente şi business-planul viitoarei bănci, care cuprinde structura organizatorică, tipurile de activităţi financiare preconizate, pronosticul rezultatelor financiare pentru următorii 3 ani etc.

În anumite situaţii, autorităţile din statele-membre se consultă reciproc. Asemenea consultaţii au loc atunci când evaluează calitatea acţionarilor, reputaţia şi experienţa directorilor care participă la gestionarea unei alte entităţi din acelaşi grup. Autorităţile fac schimb de informaţii privind calitatea acţionarilor, precum şi reputaţia şi experienţa directorilor, informaţii care sunt relevante pentru acordarea unei autorizaţii, precum şi pentru evaluarea continuă a respectării condiţiilor de funcţionare. Astfel, potrivit Directivei 2006/48/CE, art.15, înainte de autorizarea unei instituţii de credit, autoritatea competentă consultă autorităţile competente dintr-un alt stat-membru implicat în următoarele cazuri:

(a) instituţia de credit în cauză este filiala unei instituţii de credit autorizate în alt stat-membru sau

(b) instituţia de credit în cauză este filiala unei întreprinderi-mamă a unei instituţii de credit autorizate în alt stat-membru sau

(c) instituţia de credit în cauză este controlată de aceleaşi persoane, fizice sau juridice, care controlează o instituţie de credit autorizată în alt stat-membru.

Autoritatea competentă consultă, înainte de a emite autorizaţia, autoritatea competentă din celălalt stat-membru, care este responsabilă cu supravegherea întreprinderilor de asigurare sau a întreprinderilor de investiţii în următoarele cazuri:

(a) instituţia de credit în cauză este filiala unei întreprinderi de asigurare sau a unei întreprinderi de investiţii autorizate în UE sau

(b) instituţia de credit în cauză este filiala unei întreprinderi-mamă a unei întreprinderi de asigurare sau a unei întreprinderi de investiţii autorizate în UE sau

(c) instituţia de credit în cauză este controlată de aceleaşi persoane, fizice sau juridice, care controlează o întreprindere de asigurare sau o întreprindere de investiţii autorizate în UE.

Fiecare autorizaţie, eliberată de autorităţile competente din UE, este notificată Autorităţii Bancare Europene, care publică pe site-ul său o listă cu denumirea fiecărei instituţii de credit autorizate. În Republica Moldova, BNM ţine registrul băncilor licenţiate, care este accesibil permanent publicului şi este plasat pe site-ul BNM.

Sub aspect procedural[13], în Republica Moldova, BNM, în termen de trei luni din data depunerii cererii de către solicitant, împreună cu pachetul de documente stabilit de BNM, aprobă preliminar cererea sau o respinge, informând în scris solicitantul cu decizia sa. După aprobarea preliminară a cererii, BNM stabileşte următoarele cerinţe pentru primirea licenţei: depunerea capitalului iniţial; angajarea de specialişti; încheierea de contract cu o firmă de audit şi închirierea sau cumpărarea de utilaj pentru efectuarea operaţiunilor bancare şi de edificii bancare. Dacă în decursul unui an banca nu îndeplineşte cerinţele enumerate, aprobarea preliminară a cererii se anulează. Dacă cerinţele enumerate sunt satisfăcute, BNM eliberează licenţa în termen de o lună. Licenţa se eliberează pe un termen nedeterminat şi este netransferabilă.

Directiva 2006/48/CE în art.5 prevede că statele-membre interzic persoanelor sau întreprinderilor care nu sunt instituţii de credit să desfăşoare activitatea de preluare de depozite sau de alte fonduri rambursabile de la populaţie. O prevedere similară există şi în Legea nr.550-XIII din 21.07.95, art.12 alin.(1) şi alin.(2), conform căreia nici o persoană nu poate practica activităţi financiare, care includ acceptarea de depozite sau echivalente ale acestora, fără licenţă emisă de BNM. Nici o persoană, cu excepţia băncilor, nu poate accepta depozite personale sau echivalente ale acestora.

Remarcăm că în UE există principiul autorizării unice în sensul că o instituţie de credit, care a primit autorizarea de desfăşurare a activităţii în statul-membru de origine, poate exercita libertatea de stabilire şi de prestare a serviciilor în oricare alt stat-membru, fără a fi necesară obţinerea unei autorizaţii noi. Astfel, potrivit Directivei 2006/48/CE, art.25, orice instituţie de credit care doreşte să deschidă o sucursală pe teritoriul unui alt stat-membru, notifică autorităţile competente din statul-membru de origine, prezentând următoarea informaţie:

a) statul-membru pe teritoriul căruia intenţionează să deschidă sucursala;

b) un program de activităţi care să specifice, *inter alia*, tipurile de activităţi anticipate şi structura organizatorică a sucursalei respective;

c) adresa din statul-membru gazdă din care pot fi obţinute documente;

d) numele celor care răspund de gestionarea sucursalei.

Dacă autorităţile competente din statul-membru de origine nu au nici un temei pentru a pune la îndoială caracterul adecvat al structurii administrative sau situaţia financiară a instituţiei de credit, având în vedere activităţile anticipate, atunci în termen de trei luni de la primirea informaţiilor de la instituţia de credit, comunică informaţiile respective autorităţilor competente din statul-membru gazdă şi informează instituţia de credit în consecinţă. Concomitent, autorităţile competente din statul-membru de origine comunică valoarea fondurilor proprii şi cuantumul cerinţelor de capital.

Autorităţile competente din statul-membru gazdă, în termen de două luni de la primirea informaţiilor susmenţionate, organizează supravegherea instituţiei de credit, indicând, în cazul în care este necesar pentru interesul general, condiţiile în care pot fi desfăşurate activităţile respective în statul-membru gazdă.

Sucursala poate începe activitatea la momentul primirii unei comunicări din partea autorităţilor competente din statul-membru gazdă în acest sens. De asemenea, sucursala îşi poate începe activitatea, dacă nu a primit nici o comunicare, la expirarea unui termen de două luni de la primirea informaţiilor de către autorităţile competente din statul-membru gazdă.

Directiva 2006/48/CE nu conţine reglementări referitoare la guvernanţa corporativă eficientă, la sancţiunile ce urmează a fi aplicate şi nici dispoziţii de prevenire a încrederii excesive acordate ratingurilor de credit externe. Prevederea unor sancţiuni eficiente, proporţionale şi cu efect de descurajare este esenţială pentru a asigura conformitatea cu normele bancare europene şi pentru a proteja utilizatorii serviciilor bancare şi a asigura securitatea, stabilitatea şi integritatea pieţelor bancare.

Prăbuşirea pieţelor financiare în toamna anului 2008 şi criza creditelor care a urmat pot fi atribuite mai multor factori atât la nivel macroeconomic, cât şi la nivel microeconomic. În special, pot fi menţionate acumulările de riscuri excesive în sistemul financiar, cauzate parţial de deficienţele guvernanţei corporative a instituţiilor financiare. Deşi nu toate băncile au fost afectate de deficienţe sistemice legate de mecanismele de guvernanţă, Comitetul de la Basel pentru supraveghere bancară a menţionat o serie de greşeli şi deficienţe ale guvernanţei.

Guvernanţa corporativă este definită ca fiind sistemul prin care întreprinderile sunt conduse şi controlate[14] şi ca un set de relaţii între conducerea unei întreprinderi, consiliul său de administraţie, acţionarii săi şi celelalte părţi interesate[15]. Cadrul de guvernanţă corporativă pentru întreprinderile cotate din UE constituie o combinaţie de legislaţie şi instrumente juridice neobligatorii (*soft law*), care include recomandări şi coduri de guvernanţă corporativă.

În UE există o propunere de Directivă a Parlamentului European şi a Consiliului cu privire la activitatea instituţiilor de credit şi supravegherea prudenţială a instituţiilor de credit şi a societăţilor de investiţii şi de modificare a Directivei 2002/87/CE privind supravegherea suplimentară a instituţiilor de credit, a întreprinderilor de asigurare şi a societăţilor de investiţii care aparţin unui conglomerat financiar, ce conţine dispoziţii privind sancţiunile, guvernanţa corporativă eficientă şi dispoziţii de prevenire a încrederii excesive acordate ratingurilor de credit externe. Considerăm că şi în Republica Moldova este necesar a se acorda o mai mare atenţie acestor aspecte şi să fie implementate sancţiuni eficiente, proporţionale şi cu efect de descurajare, precum şi să fie adoptate coduri de guvernanţă corporativă în sistemul bancar.

BNM a elaborat un proiect de Lege pentru modificarea Legii nr.550-XIII din 21.07.95[16], care prevede *inter alia*, modificarea art.15, dar şi introducerea unor articole noi 15^1-15^5, anume pentru a aduce în concordanţă prevederile Legii nr.550-XIII din 21.07.95 cu cele ale Directivei 2006/48/CE în acest domeniu. Suntem de părere că modificările ce urmează a fi introduse în Legea nr.550-XIII din 21.07.95, prin proiectul de Lege menţionat mai sus, va avea un impact deosebit pentru sistemul bancar al Republicii Moldova. Potrivit proiectului, dobândirea unei cote substanţiale în capitalul unei bănci va fi posibilă doar cu aprobarea preliminară a BNM, sub sancţiunea nulităţii absolute. Se introduce noţiunea de achizitor potenţial, criteriile de evaluare ale acestuia, fiind instituite totodată şi sancţiuni pentru nerespectarea cerinţelor privind calitatea acţionariatului.

Note:

[1] Publicat în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, L 331 din 15.12.2010, p.12.

[2] Legea nr.548-XIII din 21.07.95, art.5, lit.d); Legea nr.550-XIII din 21.07.95, art.4.

[3] Legea nr.550-XIII din 21.07.95, art.13 alin.(1).

[4] Publicată în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene,* 2006L0048, 09.12.2011, p. 1-349.

[5] Publicată în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* nr.56-57/624 din 12.10.1995, ulterior modificată.

[6] Republicată în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.78-81/199 din 13.05.2011, ulterior modificată.

[7] Republicată în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* nr. 1-4/1 din 01.01.2008, ulterior modificată.

[8] Publicat în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* nr. 59-60/74 din 12.09.1996, ulterior modificat.

[9] Legea nr.550-XIII din 21.07.95, art.5.

[10] A se vedea Regulamentul nr.23/09-01 din 15.08.1996, Anexa 1, pct.14.

[11] A se vedea Directiva 2006/48/CE, art.19a.

[12] Publicat în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* nr.80/104 din 12.12.1996, ulterior modificat.

[13] A se vedea Legea nr.550-XIII din 21.07.95, art.6-8.

[14] „Report of the Committee on the Financial Aspects of Corporate Governance" (Raportul Cadbury), 1992, p.15, www.ecgi.org/codes/documents/cadbury, accesat la 16.05.2012.

[15] OCDE, „Principles of Corporate Governance", 2004, p. 11, www.oecd.org/dataoecd/32/18/31557724, accesat la 16.05.2012.

[16] Publicat pe site-ul www.bnm.md, accesat la 17.05.2012.